

[339.922:061.1EU]:338(4-11+478)

POLITICA EUROPEANĂ DE VECINĂTATE: EVOLUȚIE ȘI PRIORITĂȚI

Dr. hab. prof. univ. Natalia LOBANOV, ASEM

În articol, se analizează evoluția și modificările intervenite în Politica Europeană de Vecinătate (PEV) din momentul lansării sale în 2004. Se evidențiază faptul că schimbarea situației social-economice și un șir de conflicte în regiunea din vecinătatea Uniunii Europene au avut drept urmare elaborarea unor noi priorități și mecanisme de realizare ale acestei politici. De asemenea, se analizează caracteristicile noii PEV, inițiativele cooperării regionale din cadrul PEV, performanțele Republicii Moldova conform Indicelui Parteneriatului Estic.

Se menționează că PEV urmează să țină mai bine cont de prioritățile partenerilor, care pot varia semnificativ de la o țară la alta. O astfel de corelație va permite reflectarea, în activitățile PEV nu numai a intereselor statelor membre ale UE, dar și a vecinilor lor, va contribui la implicarea partenerilor în dezvoltarea principalelor direcții ale acestei politici, la alocarea optimă a fondurilor și la responsabilitatea comună pentru rezultatele obținute.

Cuvinte-cheie: *integrare regională, parteneriat estic, Uniunea pentru Mediterana, cooperare, extindere.*

JEL: F02, F15.

Introducere

Politica Europeană de Vecinătate (PEV) a fost formulată în 2003 și lansată în legătură cu extinderea Uniunii Europene în anul 2004. Adăugarea celor 10 țări (Cehia, Cipru, Estonia, Letonia, Lituania, Malta, Polonia, Slovenia, Slovacia, Ungaria) a deplasat hotarele externe ale UE spre est și sud, și astfel a modificat însuși conceptul țărilor vecine și hotarelor externe ale

[339.922:061.1EU]:338(4-11+478)

EUROPEAN NEIGHBOURHOOD POLICY: EVOLUTION AND PRIORITIES

Professor Dr. Hab. Natalia LOBANOV, ASEM

The article analyses the evolution and changes made in the European Neighbourhood Policy (ENP) since its launch in 2004. It shows that the change of the socio-economic situation and a series of conflicts in the neighbourhood of the European Union have resulted in the elaboration of new priorities and mechanisms for achieving this policy. It also analyses the characteristics of the new ENP, the initiatives of regional cooperation in the ENP, the performances of the Republic of Moldova according to the Eastern Partnership Index.

It is noted that the ENP will take into account to a greater degree the partners' priorities, which can vary significantly from one country to another. Such a correlation will allow for the reflection in the ENP activities not only of the interests of the EU Member States but also of their neighbours; it will contribute to involving the partners in the development of the main directions of this policy; and it will also contribute towards the optimal allocation of funds and joint responsibility for the results achieved.

Keywords: *regional integration, Eastern Partnership, Union for the Mediterranean, cooperation, expansion.*

JEL: F02, F15.

Introduction

The European Neighbourhood Policy (ENP) was formulated in 2003 and launched in connection with the enlargement of the European Union in 2004. The accession of the 10 countries (Czech Republic, Cyprus, Estonia, Latvia, Lithuania, Malta, Poland, Slovenia, Slovakia, Hungary) shifted the EU's external borders to the east and

Uniunii Europene. Dacă, în cadrul extinderilor anterioare, majoritatea vecinilor din apropierea nemijlocită a UE, într-o perioadă destul de scurtă, aveau la această organizație de integrare regională, atunci noii vecini, după extinderea din 2004, erau mult mai diferiți și aveau aspirații diverse.

Astfel, PEV reprezintă o nouă abordare a UE față de țările vecine având drept scop susținerea și favorizarea stabilității, securității și prosperității în țările situate în apropierea frontierelor Uniunii Europene. PEV, ca instrument de relații externe ale Uniunii Europene, reglementează relațiile UE cu 16 țări vecine. În vecinătatea sudică, acestea sunt Algeria, Egipt, Israel, Iordania, Liban, Libia, Maroc, Palestina, Siria și Tunisia, iar în vecinătatea estică – Armenia, Azerbaidjan, Belarus, Georgia, Republica Moldova și Ucraina.

Metode aplicate

În cadrul cercetării, au fost utilizate abordarea comparativă, analiza și sinteza. În calitate de suport informațional, au fost utilizate documentele oficiale ale Uniunii Europene, datele statistice naționale și internaționale, publicațiile din ediții de specialitate.

Rezultate și discuții

O creștere permanentă a participării Uniunii Europene, în procesele regionale și globale, se constată odată cu destrămarea sistemului socialist. Extinderea din 2004 și cele ulterioare au demonstrat atractivitatea modelului politic și socio-economic promovată de UE pentru țările din Europa Centrală și de Est. În condițiile unor transformări complexe cu caracter economic, politic și social în statele post-sovietice, precum și a lărgirii interacțiunii cu UE, modelul european prezintă interes și pentru aceste state.

Dacă scopul Politicii Europene de Vecinătate, pe termen mediu, a fost consolidarea internă și securizarea externă a UE, această politică, urmând logica internă a UE, pe termen lung, inevitabil, ar trebui să se transforme în politică de extindere, unele aspecte ale căreia erau incluse în PEV din start. Pentru a răspunde noilor provocări generate de schimbările constante din țările vecine și a spori eficiența în cooperarea reciprocă, PEV a fost supusă revizuirii.

south, and thus changed the concept of the neighbouring countries and the external borders of the European Union itself. If within the previous enlargements most of the neighbours in the immediate proximity of the EU joined this regional integration organization in a relatively short period, then the new neighbours after the 2004 enlargement were much different and had different aspirations.

Thus, the ENP represents a new EU approach to neighbouring countries with the aim of supporting and fostering stability, security and prosperity in countries close to the borders of the European Union. The ENP is an external relations tool of the European Union that regulates the EU's relations with 16 neighbouring countries. In the Southern Neighbourhood, these are Algeria, Egypt, Israel, Jordan, Lebanon, Libya, Morocco, Palestine, Syria and Tunisia. In the Eastern Neighbourhood – Armenia, Azerbaijan, Belarus, Georgia, the Republic of Moldova and Ukraine.

Applied methods

The comparative approach, analysis and synthesis were used in the research. The official documents of the European Union, the national and international statistical data, as well as specialized publications were used as informational support.

Results and discussion

A steady increase in EU participation in regional and global processes is established after the dissolution of the socialist system. The 2004 expansion and the subsequent enlargements have demonstrated the attractiveness of the political and socio-economic model promoted by the EU for the countries of Central and Eastern Europe. In the context of complex economic, political and social transformations in the post-Soviet states, as well as the widening of the interaction with the EU, the European model is also of interest to these states.

If the European Neighbourhood Policy's medium-term goal was to strengthen the EU's internal and external security, this policy, following the EU's internal logic, in the long run, should inevitably turn into an enlargement policy,

Prima revizuire a PEV a avut loc în 2011, în urma revoltelor din lumea arabă, numite și „Primăvara arabă.” Cea de-a doua revizuire a PEV a avut loc în 2015, după consultații ample cu țările membre, țările partenere, organizațiile internaționale, societatea civilă, societatea academică.

„Un parteneriat mai solid cu vecinii noștri este crucial pentru Uniunea Europeană, în contextul în care ne confruntăm cu multe provocări atât în interiorul granițelor noastre, cât și în afara acestora. (...) Vom promova valorile și interesele noastre comune și îi vom implica, totodată, pe partenerii noștri într-o cooperare sporită în materie de securitate”, – a declarat Federica Mogherini, Înalțul Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate și vicepreședintele Comisiei, pe 15 noiembrie 2015 [1].

„Conflictele, terorismul și radicalizarea sunt amenințări pentru noi toți. Însă și sărăcia, corupția și proasta guvernare sunt o sursă de insecuritate. Acesta este motivul pentru care ne vom reorienta relațiile cu partenerii, atunci când acest lucru este necesar, asupra intereselor pe care le împărtășim cu adevărat. Printre acestea, se numără, în special, dezvoltarea economică, cu un accent deosebit pe ocuparea forței de muncă în rândul tinerilor și pe competențe”, – a adăugat Johannes Hahn, comisarul pentru politica europeană de vecinătate și negocieri privind extinderea [1].

Așadar, stabilitatea devine prioritatea politică a PEV. De asemenea, elemente-cheie ale noii PEV devin diferențierea și fortificarea implicării reciproce în relațiile de cooperare. Această modificare survine din faptul că nu toți partenerii tind, în aceeași măsură, să corespundă regulilor și standardelor UE, și reflectă viziunea fiecărei țări față de caracterul și profunzimea parteneriatului. UE susține și continuă să promoveze, prin intermediul PEV, valorile universale, aplicând modalități mai eficiente de a contribui la democrație, drepturile omului și supremația legii.

Noua PEV activează eforturile pentru susținerea dezvoltării economice și sociale incluzive, iar crearea locurilor de muncă pentru tineret a devenit una din măsurile principale ale stabilității economice. O atenție particulară se acordă

some aspects of which were included in the ENP from the start. In order to respond to the new challenges posed by the constant changes in neighbouring countries and to increase efficiency in mutual cooperation, the ENP has been subject to review.

The first ENP review was in 2011 as a result of riots in the Arab world also called the “Arab Spring”. The second ENP review was held in 2015, after extensive consultations with member countries, partner countries, international organizations, civil society, academic society.

“A stronger partnership with our neighbours is key for the European Union, while we face many challenges within our borders and beyond. (...) This is precisely the purpose of the current review of the ENP which will promote our common values and interests, and will also engage partners in increased cooperation in security matters,” – said High Representative/ Vice President Federica Mogherini on 15 November 2015 [1].

“Conflicts, terrorism and radicalisation threaten us all. But poverty, corruption and poor governance are also sources of insecurity. That is why we will refocus relations with our partners where necessary on our genuinely shared common interests. In particular economic development, with a major focus on youth employment and skills will be key,” – added Commissioner for European Neighbourhood Policy and Enlargement Negotiations, Johannes Hahn [1].

Therefore, stabilization is becoming the political priority of the ENP. Also, key elements of the new ENP become the differentiation and strengthening of mutual engagement in cooperative relations. This change results from the fact that not all partners tend to match EU rules and standards, and it reflects each country's vision of the nature and depth of the partnership. The EU supports and continues to promote universal values through the ENP by applying more effective ways of contributing to democracy, human rights and the rule of law.

New ENP activates efforts to support inclusive economic and social development, and job

eficientizării conlucrării cu țările partenere în domeniul securității, în special prevenirea conflictelor, combaterea terorismului, lupta cu radicalizarea. De asemenea, în centrul atenției, se află mobilitatea legală, pe de o parte, și lupta cu migrația ilegală, traficul de ființe umane, pe de altă parte. A crescut importanța cooperării în domeniul securității energetice, în atenuarea efectelor schimbărilor climatice.

Relațiile cu partenerii sunt reorientate în funcție de prioritățile considerate fundamentale pentru parteneriat, în scopul susținerii spiritului de implicare a părților. Noua PEV presupune o atragere mai activă a țărilor UE în procesul formării și realizării politicii în țările vecine. Metodele concrete de cooperare sunt corelate cu graficul de lucru al fiecărui program de parteneriat. De asemenea, sunt utilizate mai flexibil resursele financiare disponibile, în scopul reacției mai rapide, din partea UE, la noile provocări în aria de vecinătate. Noua PEV presupune o interacțiune mai strânsă cu societatea civilă, partenerii sociali, tineretul, precum și atragerea, în caz de necesitate, a actorilor regionali, care nu sunt incluși în aria de vecinătate, la soluționarea problemelor din regiune.

Actuala PEV susține inițiativele cooperării regionale – Uniunea pentru Mediterana și Parteneriatul Estic, precum și cooperarea transfrontalieră, în scopul consolidării stabilității și soluționării diferitelor probleme, cum ar fi cele economice, ecologice, sociale etc.

Ideea unei Uniuni Mediteraneene a fost lansată de Nicolas Sarkozy, în perioada când era candidat la președinția Franței. Nicolas Sarkozy a reușit să-i aducă la masa negocierilor pe reprezentanții celor 27 de state membre ale UE și ai celor 17 state din Africa de Nord, Orientul Apropiat și Europa de Sud-Est. Conceptul său promova mai multă stabilitate și cooperare în bazinul mediteranean, după modelul Uniunii Europene. „Ceea ce au reușit europenii să facă pot face și popoarele de la Mediterană” – a menționat, în iulie 2008, Nicolas Sarkozy, când era deja președintele Franței [2].

Creată pe 13 iulie 2008, Uniunea pentru Mediterana este, în prezent, un parteneriat multi-

creation for youth has become one of the main measures of economic stabilization. Particular attention is paid to making cooperation with partner countries more effective in the field of security, notably conflict prevention, combating terrorism, fighting radicalization. Special attention is also paid to legal mobility, on the one hand and fighting illegal migration, trafficking in human beings, on the other hand. The importance of cooperation in the field of energy security, in mitigating the effects of climate change, has increased.

Relations with partners are reoriented according to the priorities considered as fundamental to the partnership, in order to support the spirit of involvement of the parties. The new ENP implies a more active engagement of EU countries in the process of policy development and implementation in neighbouring countries. The concrete methods of cooperation are correlated with the work schedule of each partnership program. The available financial resources are also used more flexibly in order for the EU to react more quickly to the new challenges in the Neighbourhood. The new ENP requires closer interaction with the civil society, social partners, youth, as well as attracting, if necessary, regional actors not included in the neighbourhood to address regional issues.

The current ENP supports regional cooperation initiatives by the Union for the Mediterranean and the Eastern Partnership as well as cross-border cooperation initiatives in order to strengthen the stability and resolution of various problems, including economic, environmental and other issues. The idea of a Mediterranean Union was launched by Nicolas Sarkozy while he was a candidate for the French Presidency. Nicolas Sarkozy managed to bring the representatives of the 27 EU Member States and the 17 states of North Africa, the Near East and Southeast Europe to the negotiating table. Its concept promotes more stability and cooperation in the Mediterranean basin, following the European Union model. “What the Europeans have succeeded in doing, the peoples of the Mediterranean can do,” - Nicolas Sarkozy said in July 2008, being already the president of France [2].

lateral ce implică 43 de țări, dintre care 28 sunt state membre ale Uniunii Europene, alte 15 fiind țări partenere din Africa de Nord, Orientul Mijlociu și Europa de Sud-Est.

Obiectivul principal al acestei Uniuni îl constituie consolidarea integrării Nord-Sud și Sud-Sud în zona mediteraneană pentru a sprijini dezvoltarea socio-economică a țărilor și pentru a asigura stabilitatea în regiune. Prin acțiunile sale, Uniunea pentru Mediterana (UpM) se concentrează pe promovarea a două elemente fundamentale: dezvoltarea umană și dezvoltarea durabilă. În acest scop, ea identifică și susține proiectele de interes pentru regiune, cu o geometrie variabilă, desemnate pe baza unei decizii consensuale a tuturor celor 43 de țări. Aceste proiecte și inițiative se axează pe șase sectoare de afaceri autorizate de statele membre ale UpM: „Dezvoltarea afacerilor”, „Învățământul superior și cercetare”, „Probleme civile și sociale”, „Energie și acțiuni climatice”, „Transporturi și urbanism”, „Apă și mediu”.

UpM are un Secretariat, înființat la Barcelona în 2010. Fiind o agenție operațională, Secretariatul sporește dialogul regional dintre statele membre ale UpM și părțile interesate, consolidează interacțiunea și coordonarea între ele și promovează proiecte și inițiative regionale, cu impact direct asupra vieții cetățenilor.

Secretariatul UpM aplică deciziile politice prin forumuri regionale și subregionale de politică sectorială și activități de monitorizare, care îi permit să urmărească angajamentele ministeriale și să promoveze inițiativele de colaborare regională. Menționăm că numărul de proiecte realizate de UpM este în creștere. Astfel, în 2012, țările UpM au identificat șapte noi proiecte, sporind numărul total al proiectelor desemnate până la 13 (în sectoarele de transport, educație, alimentare cu apă, dezvoltare a afacerilor.)

În 2015, UpM avea 37 de proiecte aprobate, din care 19 în faza de desfășurare, iar în 2017 – 51 de proiecte desemnate de statele membre, cu o valoare de peste 5,3 mlrd de euro [3].

La 23 ianuarie 2017, la Barcelona, statele membre ale Uniunii pentru Mediterana și-au asumat un angajament politic ferm de a consolida

Created on 13 July, 2008, the Union for the Mediterranean is currently a multilateral partnership involving 43 countries, of which 28 are EU Member States, and 15 are partner countries in North Africa, the Middle East and South-east Europe.

The main objective of this Union is to strengthen the North-South and South-South integration in the Mediterranean to support the socio-economic development of the countries and ensure stability in the region. Through its actions, the Union for the Mediterranean focuses on promoting two fundamental elements: human development and sustainable development. To this end, it identifies and supports projects of interest for the region, with variable geometry, designated on the basis of a consensual decision of all 43 countries. These projects and initiatives focus on six business sectors approved by the UfM member states: “Business Development”, “Higher Education and Research”, “Civil and Social Issues”, “Energy and Climate Action”, “Transport and Urban Planning”, “Water and Environment”.

The UfM has a Secretariat, established in Barcelona in 2010. As an operational agency, the Secretariat enhances the regional dialogue between UFM member states and stakeholders, strengthens interaction and coordination between them, and promotes regional projects and initiatives with a direct impact on citizens' lives.

The UfM secretariat applies policy decisions through regional and sub-regional sectoral policy forums and monitoring activities that enable it to pursue ministerial commitments and promote regional cooperation initiatives. We maintain that the number of projects created by the UfM is rising. Thus, in 2012, UfM countries identified seven new projects, increasing the total number of designated projects to 13 (within transportation, education, water supply, business development).

In 2015, the UfM had 37 approved projects, of which 19 were in the deployment phase, and in 2017 there were 51 projects designated by the Member States, worth more than EUR 5.3 billion [3].

cooperarea regională în zona mediteraneană prin susținerea foii de parcurs a UpM, care se concentrează pe următoarele patru domenii de acțiune:

- Consolidarea dialogului politic între statele membre ale UpM;
- Garantarea contribuției activităților UpM la stabilitatea regională și dezvoltarea umană;
- Consolidarea integrării regionale;
- Consolidarea capacității UpM de a acționa.

La 22 februarie 2017, Secretariatul General al Uniunii pentru Mediterana și Agenția Suedeză pentru Cooperare și Dezvoltare Internațională (ACID) au semnat un contract financiar multi-anual în valoare de 6 500 000 de euro având drept scop sprijinirea activităților UpM pentru o dezvoltare mai incluzivă și durabilă în regiune [4].

Cât privește Parteneriatul Estic, acesta reprezintă o dimensiune estică specifică a PEV. Inițiativa creării aparține Poloniei și Suediei, care, la 26 mai 2008, la Reuniunea de la Bruxelles a miniștrilor de externe din țările Uniunii Europene, au prezentat oficial o propunere menită să creeze un Parteneriat Estic. Propunerea s-a bucurat de sprijinul Președinției cehe, și a fost una dintre prioritățile sale. Astfel, pentru examinare, statelor membre ale UE le-a fost înaintată o nouă inițiativă de consolidare a relațiilor cu partenerii din dimensiunea estică a PEV. Principiul de bază al noii inițiative a fost de a acorda susținere maximă posibilă, ținând cont de realitățile politice, economice și reformele din statele partenere.

La 7 mai 2009, la Praga, a fost lansat oficial Parteneriatul Estic cu scopul ambițios de a implementa o asociere politică și integrare economică între UE și partenerii săi din Europa de Est, și Caucazul de Sud: Armenia, Azerbaidjan, Belarus, Georgia, Republica Moldova, Ucraina. În trei dintre aceste șase țări, Georgia, Republica Moldova și Ucraina, acordurile de asociere, încheiate în 2014, au intrat în vigoare și au adus relațiile dintre acești parteneri și UE la un nou nivel. Armenia a semnat un acord de parteneriat cuprinzător și consolidat în 2017. Azerbaidjanul a început negocierile pentru un nou acord cuprinzător în 2017. Totodată, UE aprofundează, printr-o

On 23 January, 2017, in Barcelona, the Member States of the Union for the Mediterranean took a strong political commitment to strengthen regional cooperation in the Mediterranean region by supporting the UfM roadmap focusing on the following four areas of action:

- Strengthening political dialogue between UfM member states;
- Guaranteeing the contribution of UfM activities to regional stability and human development;
- Strengthening regional integration
- Strengthening the ability of the UfM to act.

On February 22, 2017, the General Secretariat of the Union for the Mediterranean and the Swedish Agency for International Cooperation and Development (ACID) signed a multi-annual financial agreement in the amount of EUR 6 500 000 to support UfM activities for more inclusive and sustainable development in the region [4].

As for the Eastern Partnership, it is a specific Eastern dimension of the ENP. The initiative for its creation belongs to Poland and Sweden, which submitted to the General Affairs and External Relations Council on 26 May 2008 a proposal to create an Eastern Partnership. The proposal was backed by the Czech Presidency and was one of its priorities. Thus, it proposed a new initiative for the EU Member States to review in terms of strengthening relations with partners in the eastern dimension of the ENP. The basic principle of the new initiative is to provide the maximum possible support, taking into account political, economic realities and reforms in the partner countries.

The Eastern Partnership was officially launched on May 7, 2009 in Prague, with the ambitious goal of implementing a political association and economic integration between the EU and its Eastern European and South Caucasus partners: Armenia, Azerbaijan, Belarus, Georgia, Republic of Moldova, Ukraine. In 3 of these six countries, Georgia, the Republic of Moldova and Ukraine, the Association Agreements concluded in 2014 came into force and brought the relations between these partners and the EU to a new level.

serie de demersuri reciproce atent calibrate, implicarea sa critică în relația cu Belarus [5].

Pentru evaluarea practicii proceselor de integrare europeană în țările partenere, începând cu anul 2011, a fost elaborat Indicele Parteneriatului Estic. Indicele, care vizează perioada 2015-2016, prezintă evoluția celor șase țări din regiune în relația lor cu Uniunea Europeană, în baza a doi indici: proximitate și conexiune.

La implementarea standardelor internaționale, Republica Moldova este lider cu 0,73 puncte, urmată de Ucraina cu 0,72 puncte și Armenia, care a semnat Acordul de Asociere la finele anului 2017, cu 0,68 puncte.

Totodată, Republica Moldova și Ucraina dispun de un potențial mai mare ce ține de eficiența maximă de utilizare a acordului *Deep and Comprehensive Free Trade Areas* (DCFTA), fapt despre care mărturisește majorarea cotei UE în comerțul exterior. Atât pentru Republica Moldova, cât și pentru Ucraina, țările UE reprezintă principala piață de desfacere pentru mărfurile autohtone. Concomitent, în țările Caucazului de Sud și în Belarus, climatul de afaceri este mult mai favorabil decât în Ucraina și Republica Moldova.

Indicele „conexiuni” s-a concentrat pe legăturile dintre statele Parteneriatului Estic, cât și relațiile acestora cu UE, mediul de afaceri, societatea civilă, cetățenii și guvernele. Și aici Republica Moldova este prima, cu 0,68 puncte, urmată de Georgia cu 0,66 puncte și Ucraina cu 0,62 puncte. S-a produs un decalaj între țările semnatare ale Acordului de Asociere și alte trei țări ale Parteneriatului Estic – Armenia, Azerbaidjan, Belarus.

Potrivit studiului, țara noastră este lider inclusiv la categoria „Democrație Profundă și Durabilă” – unde a obținut cel mai mare scor pentru politicile de egalitate și anti-discriminare. Moldova a obținut un punctaj mare, de asemenea, pentru alegeri, libertatea mass-mediei, drepturile omului, independența justiției, calitatea administrației publice, combaterea corupției.

În Georgia, este cele mai independentă mass-media, domină supremația legii, combaterea corupției. Ucraina este lider în domeniul drepturilor omului și protecției împotriva violenței, la

Armenia has signed a comprehensive and strengthened partnership agreement in 2017. Azerbaijan has started negotiations for a comprehensive new agreement in 2017. At the same time, the EU is deepening its critical engagement with Belarus through a series of carefully calibrated reciprocal steps [5].

In order to evaluate the practice of European integration processes in partner countries, starting with 2011, the Eastern Partnership Index is developed. The index for the 2015-2016 period shows the evolution of the six countries in the region in their relationship with the European Union based on two indices: proximity and connection.

In terms of the implementation of international standards, the Republic of Moldova is leading with 0,73 points, followed by Ukraine with 0,72 points and Armenia, which signed the Association Agreement at the end of 2017, with 0,68 points.

At the same time, the Republic of Moldova and Ukraine have a greater potential for maximum efficiency in the use of the *Deep and Comprehensive Free Trade Areas* (DCFTA) agreement, which testifies to the increase of the EU quota in foreign trade. For both the Republic of Moldova and Ukraine, the EU countries are the main market for domestic goods. At the same time, in the Southern Caucasus countries and Belarus the business climate is more favourable than in Ukraine and the Republic of Moldova.

The “connections” index focused on the links between the Eastern Partnership countries and their relations with the EU, the business environment, civil society, citizens and governments. Here too, the Republic of Moldova is leading with 0.68 points, followed by Georgia with 0,66 points and Ukraine with 0,62 points. A gap was formed between the countries that are signatories to the Association Agreement and the other three Eastern Partnership countries - Armenia, Azerbaijan, Belarus.

According to the study, Moldova is also the leader in the “Profound and Sustainable Democracy” category – where it achieved the highest score for equality and anti-discrimination poli-

nivelul libertății de exprimare și a adunărilor, imparțialității justiției.

Potrivit documentului, Republica Moldova ocupă primul loc între țările Parteneriatul Estic în ceea ce privește libertatea, securitatea și justiția, fiind urmată de Ucraina și Georgia. Menționăm că, în perioada de referință, R. Moldova era lider la respectarea drepturilor democratice și electorale, dar și a pluralismului politic [6].

Totodată, Indicele Parteneriatului Estic 2017 denotă că Republica Moldova, Georgia și Armenia au înregistrat o scădere în raport cu indicele democrației, în timp ce Ucraina și Belarus au progresat în acest context, iar Azerbaidjanul nu a înregistrat nicio îmbunătățire.

Conform Indicelui, chiar dacă au fost înregistrate îmbunătățiri ale controlului corupției, în Republica Moldova, continuă să existe derapaje în drepturile omului, libertatea presei, independența sistemului judiciar, dar și în politicile de dezvoltare durabilă. În consecință, țara noastră nu mai deține poziția de lider la capitolul dezvoltare democratică printre cele șase țări ale Parteneriatului Estic [7].

În ultimii ani, s-a observat o tendință de aprofundare a relațiilor dintre R. Moldova și Uniunea Europeană, în baza Acordului de asociere, care a introdus și un regim de comerț preferențial – Zona de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător (DCFTA).

Potrivit BNS, Uniunea Europeană este principalul partener economic al Republicii Moldova, deținând o cotă de 68,8% în total exporturi în anul 2018, (65,8% – în anul 2017). Importurile de mărfuri din țările Uniunii Europene dețin o pondere de 49,5% în total importuri [8].

UE contribuie la punerea în aplicare a Acordului prin sprijinirea reformelor politice și economice din țară și este unul dintre cei mai mari finanțatori ai țării noastre. Alocațiile din partea UE, acordate până în prezent, se apropie de un miliard de euro. Cooperarea vizează consolidarea statului de drept, îmbunătățirea climatului de afaceri pentru a profita de avantajele DCFTA și pentru a sprijini legăturile mai strânse dintre Republica Moldova și UE în sectoarele energiei și transporturilor.

It also received high scores for elections, media freedom, human rights, independence of the judiciary, quality of public administration, fight against corruption.

Georgia received the highest scores for the media independence, the rule of law, the fight against corruption. Ukraine is the leader in the field of human rights and protection against violence, freedom of expression and assembly, and the impartiality of justice.

According to the document, Moldova ranks first among the Eastern Partnership countries in terms of freedom, security and justice, being followed by Ukraine and Georgia. Meanwhile, Moldova is the leader in respecting democratic and electoral rights, as well as political pluralism [6].

At the same time, the 2017 Eastern Partnership Index shows that the positions of Republic of Moldova, Georgia and Armenia have decreased in relation to the index of democracy, while Ukraine and Belarus have progressed in this context, and Azerbaijan has not seen any improvement.

According to the Index, even if improvements in corruption control have been registered, there are still shortfalls in human rights, freedom of the press, independence of the judiciary, and sustainable development policies in the Republic of Moldova. As a result, our country no longer holds the leading position on democratic development among the six countries of the Eastern Partnership [7].

In recent years, there has been a trend of deepening relations between Moldova and the European Union, based on the Association Agreement, which also introduced a preferential trade regime – the Deep and Comprehensive Free Trade Area (DCFTA).

According to the NBS, the European Union is the main economic partner of Moldova, holding a share of 68,8% of total exports in 2018 (65,8% in 2017). Imports of goods from the European Union countries account for 49,5% of total imports [8].

The EU contributes to the implementation of the agreement by supporting the political and economic reforms in the country and is also one

Importanța relațiilor bilaterale dintre Uniunea Europeană și fiecare stat, participant la Parteneriatul Estic, a fost evidențiată la Summitul PaE de la Bruxelles, pe 24 noiembrie 2017. Declarația finală adoptată de Summit conține obiectivele-cheie ale Parteneriatului până în anul 2020, a căror implementare va aduce inițiativa mai aproape de cetățeni și necesitățile acestora.

Cele 20 de rezultate scontate pentru 2020 sunt concepute ca un instrument de lucru proiectat într-un mod incluziv cu toate părțile interesate. În Declarație, sunt menționate aparte rezultatele transversale, iar obiectivele-cheie sunt grupate pe 4 domenii prioritare, convenite cu ocazia Summitului Parteneriatului Estic de la Riga din 2015 (Dezvoltarea economică și oportunitățile de piață; Consolidarea instituțiilor și a buneii guvernante; Conectivitatea, eficiența energetică, mediul și schimbările climatice; Mobilitatea și contactele interpersonale) [9].

Analizând Declarația comună a Summitului Parteneriatului Estic din 24 noiembrie 2017, constatăm că *Rezultatele transversale* se axează pe trei poziții: aprofundarea contactelor cu societatea civilă și organizațiile non-guvernamentale; egalitatea de gen și nediscriminarea; consolidarea comunicării strategice, sprijinul pentru pluralismul și independența mass-mediei.

Compartimentul *Dezvoltarea economică și oportunitățile de piață* conține 4 obiective:

- Îmbunătățirea climatului investițional și deblocarea potențialului întreprinderilor mici și mijlocii, crearea unei noi rețele de diplomație economică regională pentru intensificarea comerțului și promovarea investițiilor în vecinătatea estică;
- Abordarea lacunelor în ceea ce privește accesul la finanțare și infrastructura financiară;
- Susținerea de noi oportunități de locuri de muncă la nivel local și regional; armonizarea piețelor digitale între țările partenere și UE în cadrul inițiativei EU4Digital;

of the country's largest funders. EU allowances offered until now are approaching one billion euros. The cooperation aims at strengthening the rule of law, improving the business climate in order to take advantage of DCFTA's benefits and support closer ties between the Republic of Moldova and the EU in the energy and transport sectors.

The importance of bilateral relations between the European Union and each of the Eastern Partnership countries was highlighted at the Summit in Brussels on 24 November, 2017. The final declaration adopted by the Summit contains the key objectives of the Partnership by 2020, whose implementation will bring the initiative closer to citizens and their needs.

The 20 expected outcomes for 2020 are a working tool designed in an inclusive way with all stakeholders. The Declaration outlines the transversal outputs, while the key objectives are grouped into four priority areas agreed at the Eastern Partnership Summit in Riga in 2015 (Economic Development and Market Opportunities; Consolidation of Institutions and Good Governance; Connectivity, Energy Efficiency, Environment and Climate Change; Mobility and Interpersonal Contacts) [9].

Analysing the Joint Declaration of the Eastern Partnership Summit of November 24, 2017, we find that the *Transversal Results* section focuses on three positions: deepening contacts with civil society and non-governmental organizations; gender equality and non-discrimination; strengthening strategic communication, support for pluralism and the independence of the media.

The Economic Development and Market Opportunities section contains 4 objectives:

- Improving the investment climate and unlocking the potential of small and medium-sized enterprises, creating a new regional economic diplomacy network to boost trade and promote investment in the Eastern Neighbourhood;
- Addressing gaps in access to finance and financial infrastructure
- Supporting new job opportunities at local and regional level; harmonizing

- Sprijin pentru schimburile comerciale dintre țările partenere și UE, precum și dintre țările partenere.

Compartimentul *Consolidarea instituțiilor și a bunei guvernante* concentrează eforturile asupra următoarelor obiective:

- Consolidarea statului de drept și mecanismelor de combatere a corupției;
- Punerea în aplicare a unor reforme esențiale în conformitate cu standardele europene în materie de independență, imparțialitate, eficiență și responsabilitate a sistemului judiciar;
- Punerea în aplicare a unor reforme în administrația publică;
- Cooperarea mai strânsă în domeniul securității și al gestionării riscurilor de dezastre.

Compartimentul *Conectarea, eficiența energetică, mediul și schimbările climatice* stipulează 4 obiective:

- Extinderea rețelei centrale transeuropene de transport (TEN-T), inclusiv a rețelelor rutiere, feroviare, a porturilor, a aeroporturilor și a căilor navigabile interioare;
- Îmbunătățirea securității aprovizionării cu energie printr-o mai bună interconectare a rețelelor de gaze naturale și energie electrică între țările partenere și între acestea și Uniunea Europeană;
- Sporirea eficienței energetice și utilizarea energiei din surse regenerabile și pentru reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, în conformitate cu Acordul de la Paris privind schimbările climatice;
- Îmbunătățirea gestionării resurselor de apă și a cooperării transfrontaliere, integrarea în politicile sectoriale a obiectivelor de mediu și de climă, dezvoltarea bunei guvernante de mediu.

Compartimentul *Mobilitatea și contactele interpersonale* conține și el 4 obiective:

- Promovarea mobilității prin monitorizarea obiectivelor de referință în materie de liberalizare a vizelor de către Georgia, Republica Moldova și Ucraina;

digital markets between partner countries and the EU under the EU4Digital initiative;

- Supporting trade between partner countries and the EU as well as among partner countries.

The Institution Building and Good Governance section focuses on the following objectives:

- Strengthening the rule of law and anti-corruption mechanisms;
- Implementing key reforms in line with European standards in terms of independence, impartiality, efficiency and accountability of the judiciary;
- Implementing of reforms in public administration;
- Cooperating closer on security and risk management of disasters

The Connectivity, Energy Efficiency, Environment and Climate Change section stipulates 4 objectives:

- Extending the Trans-European Transport Network (TEN-T), including the road, railways, ports, airports and inland waterways network,
- Improving security of energy supply through better interconnectivity of gas and electricity networks among partner countries and between them and the European Union.
- Enhancing energy efficiency and use of energy from renewable sources and reducing greenhouse gas emissions in line with the Paris Climate Change Agreement.
- Improving water resource management and cross-border cooperation, integrating environmental and climate objectives into sectoral policies, developing good environmental governance.

The Mobility and Interpersonal Contacts section also contains 4 objectives:

- Promoting mobility by monitoring the benchmarks on visa liberalization by Georgia, the Republic of Moldova and Ukraine;

- Consolidarea investițiilor în competențele tinerilor, spiritul antreprenorial și capacitatea de inserție profesională a acestora;
- Instituirea unei școli europene a Parteneriatului Estic, ținându-se seama de activitățile din statele membre ale UE, menită să asigure o educație de înaltă calitate pentru elevii care provin din țările partenere;
- Promovarea integrării sistemelor de cercetare și inovare ale țărilor Parteneriatului Estic și ale UE printr-o nouă inițiativă EU4Innovation, care să sporească perspectivele de ocupare a unui loc de muncă și de carieră ale cercetătorilor [10].

Evaluarea progreselor realizate, în temeiul celor 20 de Rezultate pentru 2020, a fost făcută pe 16 octombrie 2018 la Luxemburg, la întâlnirea Miniștrilor de Externe ai celor 28 de state membre ale Uniunii Europene și ai celor 6 state-partenere cu Comisarul pentru Politica Europeană de Vecinătate și Negocieri pentru Extindere, Johannes Hahn. Întâlnirea a fost prezidată de Înalțul Reprezentant pentru Afaceri Externe și Politica de Securitate și de Vicepreședintele Comisiei Europene, Federica Mogherini.

Participanții la întâlnire au constatat că realizările-cheie din ultimul an al cooperării UE cu cele șase țări includ:

- Lansarea Școlii Europene a Parteneriatului Estic;
- Sprijinul consolidat acordat întreprinderilor mici și mijlocii și o creștere a comerțului dintre țările partenere și UE;
- Finalizarea planului indicativ de acțiune pentru investiții în TEN-T, care prevede 5500 de kilometri de proiecte rutiere și feroviare până în 2020.

Înalțul Reprezentant, Federica Mogherini, evidențiind importanța acestei întâlniri, a declarat: „Parteneriatul Estic este o componentă-cheie a politicii noastre externe. ...Noi aducem nu doar beneficii economice, precum creșterea volumelor de comerț între toate cele șase țări partenere și

- Consolidating investment in youth skills, entrepreneurship and employability;
- Establishing a European School of Eastern Partnership, taking into account the activities of the EU Member States, aimed at ensuring high quality education for students coming from partner countries;
- Promoting the integration of research and innovation systems of the Eastern Partnership countries and the EU through a new EU4Innovation initiative that will enhance the employability and career prospects of researchers [10].

The assessment of progress under the 20 Results for 2020 was made on 16 October, 2018 in Luxembourg at the meeting of the Foreign Ministers of the 28 EU Member States and the 6 Partner States with the Commissioner for the European Neighbourhood Policy and Negotiations for Enlargement, Johannes Hahn. The meeting was chaired by the High Representative for Foreign Affairs and Security Policy / Vice-President of the European Commission, Federica Mogherini.

The meeting participants noted that key achievements of the last year of EU cooperation with six countries include:

- Launch of the European School of the Eastern Partnership;
- Enhanced support to small and medium-sized enterprises and an increase in trade between partner countries and the EU;
- Completion of the TEN-T indicative action plan for investment, which foresees 5500 kilometres of road and rail projects by 2020.

High Representative Federica Mogherini, highlighting the importance of this meeting, said: “The Eastern Partnership is a key component of our foreign policy. ...We bring not only economic benefits, such as increased trade volumes between all six partner countries and the European Union, but also strengthen democracy, human rights and fundamental freedoms. ... We need to continue the implementation so we can continue to see good results”.

Uniunea Europeană, ci și consolidăm democrația, drepturile omului și libertățile fundamentale. Trebuie să continuăm implementarea, pentru ca să înregistrăm rezultate bune”.

Succesele Parteneriatului Estic au fost scoase în evidență și de Comisarul Johannes Hahn, care a declarat: „Trebuie să ne mândrim cu realizările noastre în cadrul celor 20 de rezultate pentru 2020 ale Parteneriatului Estic. Împreună, cei șase Parteneri din Est și UE, au făcut pași concreți spre societăți mai puternice, economii ale regiunii mai reziliente și mai bine conectate prin legăturile și infrastructurile de transport îmbunătățite. Privind înainte, vom continua să lucrăm împreună pentru rezultate concrete, în special, în domeniul reformei judiciare și asigurării unui mediu favorabil pentru societatea civilă și mass-media independentă” [11].

În conformitate cu obiectivele-cheie ale Parteneriatului Estic, Comisia Europeană și Banca Mondială au elaborat un plan pentru dezvoltarea infrastructurii în cele 6 țări ale Parteneriatului Estic. Proiectele vor necesita cheltuieli de aproape 13 miliarde de euro pentru construcția sau repararea a 4800 de kilometri de drumuri și căi ferate, precum și un număr de porturi, aeroporturi, centre logistice și puncte de frontieră. Unele proiecte sunt planificate să fie puse în aplicare până în 2020, altele – până în 2030. „Consolidarea legăturilor de transport atât în cadrul regiunii Parteneriatului Estic, cât și între aceasta și UE, poate da impuls creșterii economice și creării de locuri de muncă”, – a declarat Violetta Bulc, comisarul european pentru transporturi [12].

Finanțarea PEV se realizează din resursele Noului Instrument European pentru Vecinătate, în cadrul căruia au fost alocate peste 15,4 mlrd de euro pentru perioada 2014-2020 [13].

Cea mai mare parte din surse este destinată programelor bilaterale, elaborate, ținându-se cont de necesitățile fiecărei țări și, în baza priorităților parteneriatului sau Agendei de Asociere. Pentru Republica Moldova, sunt destinate 746 de milioane de euro, 30 la sută din această asistență fiind destinate agriculturii și dezvoltării rurale [14]. Dimensiunile cooperării și suportul financiar

The success of the Eastern Partnership was also highlighted by Commissioner Johannes Hahn, who said: “We have to be proud of our achievements in the 20 results for 2020 of the Eastern Partnership. Together, the six Eastern and EU Partners have taken concrete steps towards stronger societies, more resilient and better connected economies in the region by improved transport links and infrastructure. Looking ahead, we will continue to work together for concrete results, particularly in the area of judicial reforms and the provision of a favourable environment for civil society and independent media” [11].

In line with the key objectives of the Eastern Partnership, the European Commission and the World Bank have developed a plan for infrastructure development in the six countries of the Eastern Partnership. The projects will require nearly 13 billion euros for the construction or repair of 4,800 kilometres of roads and railways, as well as a number of ports, airports, logistics centres and border points. Some projects are planned to be implemented by 2020 and others by 2030. “Strengthening transport links both within the Eastern Partnership region and between it and the EU can boost economic growth and job creation”, said Violetta Bulk, European Commissioner for Transport [12].

ENP funding is made from the resources of the new European Neighbourhood Instrument, within which over EUR 15.4 billion have been allocated for the period 2014-2020 [13].

Most funds are destined for bilateral programs, tailored to the needs of each country and based on the priorities of the Partnership or the Association Agenda. EUR 746 million have been allocated for the Republic Moldova, with 30% of this assistance intended for agriculture and rural development [14]. The dimensions of cooperation and financial support are determined by partners' ambitions and needs as well as by the quality of reforms.

Conclusions

Over the last decade in the implementation of the ENP there have been radical changes in relation to the consequences of armed conflicts

sunt determinate de ambițiile și necesitățile partenerilor, precum și de calitatea reformelor.

Concluzii

Pe parcursul ultimului deceniu, în implementarea PEV, s-au produs schimbări radicale, în legătură cu consecințele unor conflicte armate și situații de criză în zona dată. S-a constatat, că rezultatele PEV nu pot fi calificate ca satisfăcătoare și este necesară elaborarea unor noi priorități și mecanisme pentru o realizare mai eficientă a acestora în viitor. Obiectivul principal al PEV, în perspectiva imediată, este asigurarea stabilității ca și condiție prealabilă pentru o cooperare fructuoasă și prosperitate economică, astfel, încât UE și partenerii săi să fie pregătiți să lupte împotriva amenințărilor la adresa securității, care decurg din conflictele militare – terorismul și crima organizată.

O caracteristică a noii PEV constă în: abordarea individuală a intereselor și necesităților fiecărui partener; asigurarea unei interacțiuni reale a UE cu toți partenerii, repartizarea echilibrată a eforturilor și resurselor între doi vectori de bază, cel de sud (Uniunea pentru Mediterana) și cel de est (Parteneriatul Estic) al PEV.

Resursele PEV sunt concentrate asupra unor activități concrete, orientate spre dezvoltarea infrastructurii regionale de transport, energetică etc., care prezintă o importanță prioritară pentru securitatea și suveranitatea țărilor vecine. Este consolidată solidaritatea regională în vederea stimulării legăturilor comerciale, atragerii investițiilor străine, creării unui climat de afaceri favorabil.

Importanța relațiilor bilaterale dintre Uniunea Europeană și fiecare stat participant la Parteneriatului Estic, a fost evidențiată la Summit-ul de la Bruxelles, pe 24 noiembrie 2017. Declarația finală adoptată de Summit conține obiectivele-cheie ale Parteneriatului până în anul 2020, a căror implementare va aduce inițiativa mai aproape de cetățeni și necesitățile acestora.

În acest context, cooperarea dintre Uniunea Europeană și țările partenere se concentrează pe lucrul asupra unei economii mai competitive și societăți mai prospere, unei conexiuni și guvernante mai puternice.

and crisis situations in the given area. It has been found that it is necessary to develop new priorities and mechanisms for its more effective implementation in the future. The primary objective of the ENP in the immediate perspective is to ensure stability as a prerequisite for fruitful cooperation and economic prosperity, so that the EU and its partners are prepared to fight security threats stemming from military conflicts, terrorism and organized crime.

A feature of the new ENP is the individual approach to the interests and needs of each partner; ensuring a real EU interaction with all partners, a balanced allocation of efforts and resources between the two basic vectors, the Southern one (the Union for the Mediterranean) and the Eastern one (Eastern Partnership) of the ENP.

ENP resources are focused on concrete activities geared to the development of regional transport, energy, etc., which are of prime importance for the security and sovereignty of neighbouring countries. Regional solidarity is strengthened to boost trade links, attract foreign investment, create a favourable business climate.

The importance of bilateral relations between the European Union and each of the Eastern Partnership countries was highlighted at the Brussels Summit on 24 November, 2017. The Final Declaration adopted at the Summit contains the key objectives to be reached by the Partnership by 2020, the implementation of which will bring the initiative closer to citizens and their needs.

In this context, the cooperation between the European Union and the partner countries focuses on building a more competitive economy and a more prosperous society, stronger connectivity and better governance.

Bibliografie/ Bibliography:

1. European Commission – Press release. Review of the European Neighbourhood Policy (ENP): stronger partnerships for a stronger neighbourhood. Brussels, 18 November 2015 http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-6121_en.htm (accesat la 15.02.2019).
2. A fost înființată Uniunea pentru Mediterana <https://www.dw.com/ro/a-fost-%C3%AEnfiin%C5%A3at%C4%83-uniunea-pentru-mediterana/a-3481748> (accesat la 15.02.2019).
3. A stronger partnership for a stronger neighbourhood www.euneighbours.eu (accesat la 20.02.2018).
4. III SUMMIT OF SOUTHERN EUROPEAN UNION COUNTRIES MADRID DECLARATION. <http://www.lamoncloa.gob.es/lang/en/presidente/news/ Documents/ Madrid%20Declaration%2010%20April%202017.pdf> (accesat la 20.02.2019).
5. Parteneriatul Estic. <http://www.consilium.europa.eu/ro/policies/eastern-partnership/> (accesat la 18.02.2019).
6. Лидер по сближению с ЕС. Экономическое обозрение. № 2, 26.01.2018.
7. Indicele Parteneriatului Estic: Republica Moldova a pierdut poziția de lider <https://justicemoldova.md/indicele-parteneriatului-estic-republica-moldova-a-pierdut-pozitia-de-lider/> (accesat la 26.03.2019).
8. <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6256> (accesat la 6.03.2019).
9. Summitul Parteneriatului Estic, Riga, 21-22/05/2015 <https://www.consilium.europa.eu/ro/meetings/international-summit/2015/05/21-22/> (accesat la 6.03.2019).
10. Declarația comună a Summitului Parteneriatului Estic, Bruxelles, 24 noiembrie 2017 https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/36183/declara%C8%9Bie-comun%C4%83-summitului-parteneriatului-estic-bruxelles-24-noiembrie-2017_ro (accesat la 6.03.2019).
11. Parteneriatul Estic: UE și țările vecine analizează progresele realizate în temeiul celor 20 de Rezultate pentru 2020 pentru a aduce beneficii concrete cetățenilor https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/52229/parteneriatul-estic-ue-%C8%99i-%C8%9B%C4%83rile-vecine-analizeaz%C4%83-progresele-realizate-%C3%AEn-temeiul-celor-20-de_ro (accesat la 27.02.2019).
12. Eastern Partnership: Commission sets out TEN-T Investment Action Plan of €13 billion for better connectivity and stronger growth in the region. (accesat la 27.02.2019) https://ec.europa.eu/transport/themes/international/news/2019-01-15-eastern-partnership_en
13. Instrumentul european de vecinătate. <http://infoeuropa.md/instrumentul-european-de-vecinatate/> (accesat la 6.03.2019).
14. Moldova și noua politică europeană de vecinătate. <https://moldova.europalibera.org/a/27412539.html> (accesat la 6.03.2019).